

Böjt 6. vasárnapja (Palmarum)

► Mt 21,1–9

Jézus, aki visszalépett kettőt, hogy előnyben érezhessük magunkat

A vasárnap jellege

Virágvasárnap ünnepe a nagyhét kezdete, amelyben, mint egy szimfónia nyitányában, megtalálható és felidézhető a nagy mű dallamtaktusa, előre hangoztatja a nagy egység kórusát. A vasárnap színében és tanításában eltér a böjti vasárnapok sorozatától, de mint minden böjti üzenetben, ebben is ott található emberlétünk hiányosságainak számadása és Krisztusra ha-

gyatkozó imádságunk könyörgése. Az ősi epistola (Fil 2,5–11) is egészen nyilvánvalóvá teszi, hogy virágvasárnap nem csupán a nagyhét első napja, hanem a véres nagypénteki áldozatnak és a győzedelmes húsvétnek is egybefoglalója, amely egyrészt az inkarnáció és a megdicsőülés között megláttatja a váltságmű centrumát, a kereszthalált, másrészt pedig már most előre hirdeti a Megváltó nagypénteken – a kereszthalálban és eltemetésben – mélypontját elérő

megaláztatásának és – a poklokra szállásról kiinduló – már húsvétba mutató felmagasztaltatásának csodálatos egységét.

A perikópa megértése

Jézus jeruzsálemi bevonulása Máté evangéliumában egy nagyobb egység kezdete, ahol Jézus megérkezik Jeruzsálembe, és a farizeusokkal, írástudókkal párbeszédben hangoznak el a tanítások és érvelések, kritikai észrevételek és apokaliptikus üzenetek. A templom és a város sem kerülheti el a jézusi szembesítés útmutatását, amelyben ott láthatjuk minden korszak és közösség evangéliumi mandátumát. A Jézus hatalmáról szóló kérdés, a két testvér, a gonosz szőlőművesek példázata egyaránt a mindenkori elit felelősségét állítja elénk, amikor a saját hatalmunk megtartása mindenek feletti céllá erősödve elveszíti eredeti küldetését. A város és a templom szimbolikus tere lehetőséget ad a lelki, szellemi és társadalmi felelősség kérdésének jézusi tanításból eredeztethető értelmezéséhez. A perikópában láthatjuk azt a messiási jelet, amely megerősíti az eljövendő királyi és prófétai hatalom jézusi megvalósulásának teológiai üzenetét. Jézus alázatos király, beteljesült prófécia, aki földi és lelki hatalmát egyaránt nyilvánvalóvá teszi.

Jézus kelet felől közeledik a városhoz, ahol az Olajfák hegyének kb. 820 méter magas vonulata emelkedik. Először Betfagéba ér, amely már Jeruzsálem külvárosa, és az Olajfák hegyének keleti oldalán fekszik. Az evangélista figyelmeztet arra, hogy Jézus jeruzsálemi bevonulása által teljesedik be Zakariás próféciaja (Zak 9,9). Ez a jövendölés rávilágít arra, hogy Jézus nem akar népeket leigázó messiáskirály lenni, hanem az erőszak hatalmának megtörése és az isteni erő megelevenedése lesznek hatalmának ékkövei. Jézus „Dávid Fiaként” való megszólítása szintén a messiáskirályi összefüggést erősíti, amelyben a Máté evangéliumára jellemző dávidi eredet kap

hangsúlyt. A születés történetében is Dávid nemzetségeként említi Jézust, itt is ezt a távlatot erősíti meg a szöveg.

A textus exegézise nagyon jó teológiai alappal több előkészítőben is megtalálható, hiszen adventi vasárnapokon és ezen a vasárnapon is rendszeresen visszatérő igeszakasz. Ebben az előkészítőben csupán két kifejezés értelmezését emelném ki.

- 5. vers: ἐπιβιβηκὼς: ’fölszáll’, ’föllép valahová’; 1. a) ’behajózik’; 1. b) ’fölmegy a fedélzetre’ (hajón). Ez a kifejezés csak itt fordul elő az evangéliumokban. Talán érdemes kitérni a megérkezés, bevonulás fogalmát, akár kiterjesztett képekben új üzenettel is értelmezni.
- 9. vers: ἐρχόμενος: Jézus melléneve: a van, a volt, az eljövendő. A jézusi érkezés időtől és tértől független, de időben és térben megvalósuló evangélium. Az eljövendő üdvözlő és áldással történő elbocsátása a virágvasárnapi zárandoklat dinamikáját hordozza magában. A hozsanna és az áldás párbeszéde ezen az istentiszteleten különös aktualitással bír.

Ígehirdetési vázlat

Jézus, aki visszalépett kettőt, hogy előnyben éreztessük magunkat – ez is lehetne a címe virágvasárnap ünnepének, hiszen ez az ünnep inkább rólunk, emberekről szól.

Ugyan sokszor énekeljük teli torokból: Jézus Krisztus, szupersztár, vagy láttatjuk az alázatos király pálmaágas bevonulását, de a bibliai szövegben inkább az emberi előkészületek kerülnek előtérbe. Messiási várakozások, hogy eljön a nagy király, aki erőt ad a szabadsághoz. Sertepertelő tanítványok előkészületei, akik rácsodálkoznak arra, hogy a körülmények tekintetében valaki mindent előre elintézett, ha mégis probléma adódik, elég csak ismételni: „Az Úrnak van

szüksége rá”, és máris minden megoldottá válik. Lelkesen hódoló és ágakat szétszóró rajongók, akik beleadnak apait-anyait, csak látványos legyen az isteni út.

Jézus mintha háttérben maradna nagyhét kezdetén, hogy később, átaludt virrasztások, árulások és tagadások után Krisztus fellépjen a kereszt oltárára, ahol mindennél világosabban és hangzatosabban hirdeti szeretetének hatalmát. Előnyünket itt sem vonta meg tőlünk, mert ezt is értünk és helyettünk tette meg. Önmagunkra ismerünk oly sokszor a nagyheti eseményekben, de a legfontosabb, hogy Krisztusban Isten szeretetére ismerjünk. *„Mert a keresztről szóló beszéd bolondság ugyan azoknak, akik elvesznek, de nekünk, akik üdvözülünk, Istennek ereje. [...] mi a megfeszített Krisztust hirdetjük, aki a zsidóknak ugyan megütközés, a pogányoknak pedig bolondság, de maguknak az elhívottaknak, zsidóknak és görögöknek egyaránt, az Isten ereje és az Isten bölcsessége.”* (1Kor 1,18.23–24)

Összefüggések hálózata – minden mindennel összefügg. A prófécia az eseménnyel, a számár tulajdonosa az ajándékozással, az igavonó állat csikója és a teológia üzenete, a páskaünnepkör liturgiája a hozsannázó tömeggel, a város és az élővilág, a gyermekek és a farizeusok, a pálmaágak és a hódolat – mennyi összefüggés és magyarázat kapcsolódik egyetlen történetben! A szálak nemcsak összeérnek, hanem összefonódva életképpé, erővé világosodnak, ahol állatok és növények, emberek és városok, reménykedő hangok és magasztos énekek egy egységes isteni élet hódolatát hirdetik nemzedékről nemzedékre. Virágvasárnap a nagy összefüggés bevezető ünnepe, ahol földi módon még megérthetünk valamit a rejtélyből, ahol reményt kapunk arra, hogy Isten megengedi ünnepeinket. Lelkesedünk az erő és a hatalom vonzásában, előkészítünk utat és pompát, énekelünk jól ismert zsoltárt, de látjuk-e azt a Jézust, aki elhordozza ünneplésünket?

Az érkezés diadala – Jézus bevonul, megérkezik szívembe, szívedbe

Az ő szívébe, a mi szívünkbe, a ti szívetekbe. A nyelvtani sokszínűség láttatja Jézus érkezésének sokrétű távlatát. A fizikai, hatalmi megérkezés egykori története elsősorban létünk középontjába való megérkezést jelenthet, amely aztán átforgalmazza lelkünket, városaink és otthonaink közösségét. Ahogyan a barka és a virág az élet csíráját hozza a térbe, úgy érkezik meg az örök élet ünnepével Jézus a mi templomunkba, otthonainkba, városainkba, hogy megszülessen a béke országolása.

Virágvasárnap ünnepének üzenetét könnyen a tematizálás két végletének rövidzárlatos értelmezésévé degradálhatjuk. Egyfajta cukiságfaktorként lehet értékelni, amikor a szelíd számár megjelenik a templomban, mert így olyan jól illusztrálható a történet. Nincsen ellene kifogásom, de úgy érzem, az állatsimogató ötlet eltereli az evangélium lényegi üzenetét. Persze az Örökkévaló ezt is megengedi, mint ahogyan a levágott virágainkat, exportált óriás pálmaágainkat, lelkesen zengedező szupersztár kórusainkat mind-mind elhordozza hajójában. A másik végletben pedig az éppen aktuális politikai aktivitásban csúcsosodik ki egy mozgalmi beszéd fő üzenete, ahol olyan könnyen cseréljük le Jézust egy modern kori politikai megváltóra, aki éppen ígérekkel és elemzésekkel zúdítja ránk hatalmi igényét. Igazságot osztunk politikai szimpátiánk köntöse alatt, és nem szeretnénk ezt a köntöst Jézus elé teríteni.

Félreértés ne essék, fontos a gyermekek megszólítása ötletes illusztrációval, lényeges a társadalmi igazság nevében szólni, de Jézus érkezése evangéliumi lelkület és krisztusi távlat, amely túlmutat a korszellem koordinátaín. Jézus érkezése olyan teológiai hitvallás, amelyben már ezen az ünnepen jelenvalóvá lesz a kereszt teológiája. Krisztus belép, bevonul, fellép, megérkezik, mozgást jelentő ígéivel hirdeti erejét és hatalmát, láttatja azzal a jézusi processzióval, amely itt és

most is zajlik. A megérkezés számunkra is ünnepet és reménységet hordoz, mert Isten nekünk is megengedi, hogy messiási útján előtte vagy mögötte üdvözlő szeretettel köszöntsük, vagy áldást hirdető szavakkal kísérjük. Az érkezés a városba esély a hit nyilvánosságára, amelyben láthatóvá válik a szent és tapasztalhatóvá válik Krisztus igazságot és békességet hordozó üzenete.

Illusztrációk

GONDOLATOK

Az alázat hatalmát és próbatételét jól láttatja Tamási Áron *Himnusz a számárról* című novellája. Az író ebben a történetben láttatja azt az emberi gőgöt, amely egy álszent nemességet hirdet, ahol a közösség és az egyén egyaránt kifordul önmagából, és csak az erő, az akarat hatékonyságát tudja elfogadni. A novella főhősét kiátkozzák, elűzik, mert egy számarral szeretne új életet kezdeni. „A székely nemes nép, hé! A szamarat nem nézheti, nemhogy tartsa!” Az alázat ellenpontjaként ott van a megvetés és közönyösség az egyszerű élet irányában. Ma is sok lenézett és kiüresített lelkű ember keresi helyét a kezdet kezdetén, ahol az alázat lépteivel halad. Isten Krisztusban nekik hirdeti himnuszát: „...hanem megüresítette önmagát, szolgai formát vett fel, emberekhez hasonlóvá lett, és emberként élt; megalázta magát, és engedelmes volt mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig.” (Fil 2,7–8) Van hová tekintenünk az alázat témakörében.

Több előkészítő figyelmeztet, hogy az alázat erkölcsi alapelve csak másodlagos üzenete az evangéliumnak, és nem homályosíthatja el a krisztusi kereszt és váltság hitbizonyosságát. Az elméleti teológiai tényállás mellett azonban fontos hangsúlyozni a szelídség bibliai alapvetését. A történet tanulsága „az isteni szerénység. Jézus példamutatása, hogy milyen szelíd alázattal kell fogadnunk az emberek ünneplését. Igaz, nem tér ki előle – mint ahogy semmi emberi elől nem tér ki –, hogy annál teljesebb tanítást hagyjon örökül számunkra.” (PILINSZKY 1964, 1. o.)

„Minden vágyam az, hogy nagy célokat [...] sohasse tévesszem össze a nagy szavakkal, s alázatos, szerény tudjak maradni mindvégig, érzékletes és szemléletes, mint a fű és virág, melynek mondanivalója csak az, hogy él, s egyéb mondanivalója nincs is.” (Kosztolányi Dezső)

„Máté Szava égtől földig és földtől égig ér. Előkészítette mindazt, mit megígért idők kezdetétől, sok nemzedéken át, hogy beteljesítse a próféták szavát. Mint láncon a szemek: az apák és fiak, minden emberöltő készíti az utat, hogy test és vér szerint Dávid fia legyen. A távoli múltban csírázik a jelen.” (Kertész Eszter)

Felhasznált irodalom

- KARNER Károly 1935. *Máté evangéliuma*. Keresztyén Igazság, Sopron.
 PILINSZKY János 1964. Virágvasárnap. *Új Ember*, 20. évf. 12. sz. 1964. március 22. 1. o.

■ SOLYMÁR PÉTER TAMÁS